

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO SLOVENSKEGA PLANINSKEGA DRUŠTVA.

XIII. letnik.

Julij.

7. št. 1907.

OPIS TRENTÉ.

II. ZGODOVINA. (Dalje.)

JOS. ABRAM.

V začetku tega sestavka sem omenil, da je znano o preteklosti Trente malo zanesljivega, res zgodovinskega, in zato se moramo zadovoljiti tudi z ustnimi izročili.

O zidanju trentske cerkve in ustanovitvi beneficija nam pripovedujejo zgodovinski viri le malo. Iz arhiva grofa Attems v Podgori pri Gorici sem dobil sledeče podatke: Cerkev v Trenti je sezidal grof Herman Attems-Heiligenkreuz, panoga Campagna (ki je izumrla okoli leta 1840.). Herman je bil sin Janeza Jakoba in Judite, roj. grofinje Tatenbach, in se je rodil leta 1631. Bil je neoženjen in tako imenovan »discolo«. Stanoval je navadno v Trenti, kjer je imel fužine in tudi več nezakonskih otrok. Umrli je v Spessi v gradu grofa Mihaela Turna dne 2. marca 1693. leta. Testament je naredil ravno tam dne 27. aprila istega leta (hranjen je pri okrožnem sodišču v Gorici). V njem je volil cerkvi v Trenti neko vsoto. Svojim nezakonskim hčeram je zapustil, in sicer Magdaleni, »filiae mei fabristari«, 100 gld., Uršuli 100 gld. in Katarini 80 gld. Iz vsega svojega premoženja je napravil v oporoki fidejkomis v korist svojega nečaka Henrika. Kako se je ta fidejkomis izgubil, je dozdej neznano. Posestva panoge Campagne so bila jako velika in so se nahajala v Trenti, Rablju, drugod na Bolškem, v Ročinju, Ločniku in Grgarju.*)

Zdaj pa ustno izročilo, kakor se je zapisalo**) po pripovedovanju rajnega Antona Pretnarja, vulgo Furlana, cerkovnika v Trenti, hišna številka 7 (prva hiša od cerkve proti izviru Soče).

*) Te podatke mi je poslal g. dr. Fr. Kos iz Gorice, priskrbel jih je pa A. g. Mažgon, grofov arhivar, za kar se obema zahvaljujem.

**) Zapisal ga je Simon Gregorčič ml.

Cenjeni čitatelji naj blagovolé oprostiti, da sem objavil te bolj legendarne pripovedke, a so s Trento in Trentarji v tako tesni zvezi, da bi jih bilo škoda izpustiti.

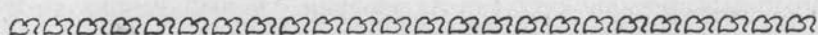
Grof Attems je bil general. Imel je trn Kristusov, zato je pa dobil vsako vojsko. Nekdaj je oblegal mesto na Laškem. Spiše pismo ter ga pošlje v mesto: »Podajte se! Ako se ne podaste izlepa in bom primoran mesto vzeti s silo, ne prizanesem niti otroku v meterinem telesu«. Odgovore: »Ne podamo se, dokler imamo le še enega moža.« General naskoči mesto ter ga dobi z močjo, in res dene vse pod meč. Čez tri dni pride neka mladenka iz kleti, prinese poln predpasnik zlatnikov pred generala in ga prosi milosti. On pa reče: »Kar sem dejal, sem dejal!« Še njo dene ob glavo ter si prisvoji zlatnike. Od tega časa pa ni imel miru več ne po dnevi, ne po noči. Gre k spovedi v Rim. Ondi mu naložé za pokoro, da mora polk vojakov prerediti ali pa staro fabriko poravnati in cerkev sezidati, da tako dobro porabi oni krivični denar. Mož gre in si izbere Trento. Tu, kjer je bil že prej plavž, je sklenil ostati. Plavž je bil tam, kjer so sedaj (v naših dneh so porušeni tudi zadnji ostanki) vidni njegovi ostanki, namreč za farovškim vrtom. Kjer je sedaj farovž, pa je bil grad, t. j. spodaj kovačnica, a zgoraj hrami za grofa in njegove ljudi. General je tudi Kristusov trnek prinesel semkaj ter ga vzdal v stopnice.

Grof Attems napravi tudi načrt za kapelico v Trenti. Izprva jo je hotel sezidati na gorenjem koncu Špikovega travnika. Kar pride žena od gorenje strani (h. št. 7) ter pravi: »Ne bo šlo, tam jo plaz vzame.« Nato general zboli in umrje. Prej pa naroči svojemu bratu (Hermanu), naj izvede njegovo delo. A brat ni bil njegovih misli. Menil je marveč, da bo bolje, če sezida cerkvico na Rožicah pri Štandrežu poleg Gorice (Furlan, cerkovnik, pravi: na kampanji). Tudi njegovi sorodniki so ga pregovarjali k temu. A po noči se mu prikaže rajni brat in deje: »Vstani in pojdi v Trento!« Mož se prestraši ter pove to drugim svojcem. A ti se mu posmehujejo. Drugo noč se mu zopet prikaže pokojni brat ter mu zagrozi: »Vstani in pojdi v Trento! Če pridem zopet, ne bo dobro, zmeljem te kakor kamen moko!« Tu pa ukaže grof zapreči in se odpelje opolnoči iz Gorice v hribe. Bilo je pa tedaj snega, da so ga komaj pregazili. V Trenti sezida nato cerkev. Ko so cerkev dozidali, hočejo prenesti še Kristusov trnek v njo; a nihče ni vedel, kje je. Nato pokličejo meniha; ta potolče s palico ob stopnico (gradu) in de: »Tu je, tukaj kopljitel!« Kopljejo in ga res najdejo ter odnesejo v cerkev, kje je še dandanes v majhni srebrni kazalnici in ga rabijo pri cerkvenih darovanjih. Dolg je 6 cm, debel pa 1—3 mm; barve je rjavkaste. Nekdaj je ta trnek prenesel v Bolc dekan Stecker. Ko ga je pa hotel drugi dan v Bolcu v cerkvi zopet ogledati, ga ni bilo več. Našli so ga pa v Trenti spet na starem mestu.

Stari Furlan, cerkovnik, je pripovedoval tudi sledečo pripovedko, ki nam živo svedoči, v kako veliki časti je imelo ljudstvo vedno trentsko cerkvico. Nekdaj je hotel tat okrasti cerkev, a koder je hotel iti k njej, povsod je bil velik zid pred njim, da ni mogel čez, in moral se je vrniti. Pozneje so ga obesili v Celovcu, in tam je povedal: »V Trenti mora biti velika svetinja, da se mi je tako zgodilo!«

O trenski cerkvi še to. Pri oltarju je edino miza kamenita; v njo je spredaj vžidana velika marmorna plošča s krasnim reliefom oznanjenja D. M., ki ga božjepotniki in zlasti turisti in drugi izletniki zbok lepote radi ogledujejo. Marmornati so tudi nekateri okviri oken, vrat v zakristijo in plošče v tlaku pred oltarjem. V oltarju samem je soha D. M. Loreške. Nad vhodnimi vrati v cerkev je kamenita soha D. M. Pomočnice, o kateri je rekel slikar Havliček, ki je rad bival in slikal v Trenti, da je mojstrsko započeta, dasi ni povsem završena. Krasno delo je tudi slika sv. Ane na oltarju, ki zakriva soho D. M.

(Dalje.)

PLANINSKI SPOMINI.

ELIJEV OGENJ.

AL. KNAFELC.

Leta 1904., sredi avgusta, ob najhujši vročini, se je vršila sokolska slavnost v Ljubljani. Bila je taka soparica, da se celo vrli Sokoli niso upali z golimi rokami v Tivoliju pod milo nebo na žgoče solnce. Med tamošnjimi gledalci nas je bilo tudi petero hribolazcev, ki smo nestrpnost čakali določenega časa, da se odpravimo z vlakom v Kamnik in od tam na gore. Zaradi hude vročine sem predlagal, da naj se popeljemo že s prvim vlakom popoldne, da pridemo toliko prej v hladnejše kraje — v gore. Vsi so pritrdili. Pustili smo torej ljudsko veselico sredi tira in hajdi na vlak.

Proti večeru smo se pripeljali v Kamnik in takoj naprej. Za Kamnikom je bila vročina ponehala. Prenočili smo v Stahovici na skednju med senom, da smo zjutraj brez ovir lahko odšli zgodaj. Hoja je bila prav prijetna v jutranjem hladu ob Bistrici navzgor do Uršiča. Tam je nam »teta« skuhalaj ajdovih žgancev z mlekom, ki so nam šli jako v slast. Od Uršiča smo se napotili po Beli